

ՉԿՆՈՐՍԲ ԿԱՄ ԱՂՔԱՏՈՒԹԻՒՆ.

Աղքատուքիւնը, Դիոփանտ, արուեստից խայ-
րոցն է. ինքն է զմարդիկ աշխատանքի յորդո-

հանգստութիւնը կուգայ եւ գիրենք կարթնցընէ :
Նղեզնապատ խրճիթի մը մէջ երկու ծեր

ՉԿՆՈՐՍԲ ԿԱՄ ԱՂՔԱՏՈՒԹԻՒՆ.

րողը, վասն զի անոր ետեւէն եկող անտանելի
հոգն ու մտաւորքը զաշխատողները գիշերներն
անգամ հանգիստ չեն քողուր. երբոր խաւարային
ժամերուն քունը քիչ մը աչքերնին կը գոցէ, ան-

ձկնորսներ պատկեր էին, անկողիննին ծովու
ջորցած խոտերէ եր, զոր պատին քով տարածեր
էին : Քովերնին իրենց տաժանելի արուեստին
գործիքները կային, այսինքն պզտիկ կողովներ,

եղեգներ, կարբեր, ծովու խոտերով ծածկած ցանցեր, լարեր, չուաններ, քիակներ, եւ հինցած հաւակ մը նեցուկներու վրայ կեցած. գլուխներնուն տակն ալ կային խեղճ խսիր մը, զգեստ ուզլիարկներ. եւ անա ասոնքէին ունեցած բոլոր գործիքնին, բոլոր հարստութիւննին : Տունը ոչ դուռ ուներ եւ ոչ պահապան շուն. այնպիսի բաներ աւելորդ էին իրենց. իրենց պահապանը աղքատութիւնն էր : Դրացի չունէին. ծովն իր ալիքներովը չորս դիէն աղքատիկ խրճիթնին կը զարներ :

Լուսինն իր ընթացքին կեսը դեռ չէր հասած, աշխատութիւնը որ իրենց անքուն ընկերն էր, արբնցուց գիտենք : Աջքերնէն քունը քօթափեցին եւ սկսան այսպէս իրարու խօսիլ :

ԱՅՓԱՂՈՒ. Բարեկամ, անոնք որ կըսեն քեզիշերներն աւելի կարճ են երբոր Արամազդ ամառը մեզի աւելի երկայն օրեր կուտայ, սուտ կը խօսին : Հազարաւոր երազներ առջնէս անցան, եւ դեռ արշալոյսը չերեցաւ : Միքէ կըսիսալիմ : Շատ երկայն է գիշերուան ասպարեզը :

ՈՂՊՈՍ. Ասփաղիոն, ինչո՞ւ այս երջանիկ եղանակս վար կը զարնես : Ժամանակն իր ընթացքը չէ փոխած. հապա անհանգստութիւնն է որ քունդ տակն ու վրայ ընելով՝ գիշերուան ժամերը քեզի երկայն կերելոցնէ :

ԱՅՓԱՂՈՒ. Երազ մեկնել գիտնա : Քնանալու ժամանակս գեղեցիկ տեսիլներ տեսայ, եւ կուգեմ զքեզ եւս անոնցմով ուրախացընել : Պետք է որ դուն ալ իմ երազներս լսես, դուն որ ինծի արուեստակից ես : Քու միտքդ շատերուն մտքէն վեր է, եւ այն մարդը քաջ երազահան է որ հասուն միտք ունի : Պարապ ժամանակ ալ ունիմք. ուրիշ ինչ կընամք ընել ալիքներու մօտ տերեւէ անկողնոյ մը վրայ պառկած, եւ քունը աջքերնէս հալածուած :

ՈՂՊՈՍ. Ըսէ ինծի, բարեկամ, գիշերը տեսած երազդ, պատմէ ինծի մանրամասնաբար :

ԱՅՓԱՂՈՒ. Երեկ, բոլոր օրուան աշխատանքն յոգնած դադրած՝ ուշ առնեմ ալ քունս տարաւ : Ստամոքսս պարապ էր, վասն զի երկուան կերակուրնիս կանուխ կերեր էինք, ինչպէս որ գիտես, եւ շատ բան մը չունէինք սեղանի վրայ : Երազիս մէջ, ժայռի մը վրայ նստեր ձկները կը զիտէի, յանկարծ կարբիս ծայրը խոշոր ձկներէն մէկը եկաւ բռնուեցաւ : Շունը հաց կը մտածէ, ես ալ ձուկ : Որսը որդգայրին մէջ բռնուած՝ արիւնը կը վազէր, եւ անոր ծանրութենէն կարբիս

փայտը կը ծռէր : Դեպ ի առջեւս խոնարհած երկու ձեռքերս երկընցուցի, եւ այնպիսի բարակ չուանով այնպիսի խոշոր ձուկ դուրս հանելն անկարելի կերեւնար ինծի : Կամացուկ մը խայրեցի որպէս զի ձուկը վերքին ցաւն զգայ : Վերջը թող տուի որ երբայ, եւ տեսնելով որ ալ չշարժիր, դեպ ի ինծի քաշեցի : Վերջապէս ծովուն եզերքը ոսկիէ խոշոր ձուկ մը հանեցի : Նախ եւ առաջ վախցայ որ չըլլայ քէ Պոսիդոնին սիրելի ձուկ մը ըլլայ կամ կանաչագգեստ Ամփիտրիտայ զարդը : Կամացուկ մը ձուկը կարբէն հանեցի որպէս զի չըլլայ քէ երկաթը ոսկիի կտոր մը փրցընէ, հետն առնէ տանի. եւ քիչ քիչ վրաս վստահութիւն գալով՝ բանկազին որսս ցամաքի վրայ դրի : Այն ժամանակն ուխտ ըրի որ մէյմըն ալ ջրին մէջ ոտք չկոխեմ, այլ ծովեզերքը կենամ ու հարուստ մարդու պէս ապրիմ. եւ այն միջոցին արբընցայ : Հնապա, քաջալերէ զիս, բարեկամ, վասն զի քանի որ ըրած ուխտս միտքս կուգայ, կըսարսափիմ :

ՈՂՊՈՍ. Փարատէ սնոտի վախդ, դուն ամենեւին ուխտ չես ըրած, վասն զի ոսկիէ ձուկ չես գտած ինչպէս որ երազիդ մէջ տեսեր ես : Գիշերուան տեսիլքները պարզ խաբէութիւններ են. երէ չքնանալով կուգես երազիդ մէջ տեսած երջանկութիւնդ այս ամիսները գտնել, ճշմարիտ ձկներ փնտռէ որ կարենաս ուտել. ապա քէ ոչ, ոսկեղէն երազներովդ անօրի կը մեռնիս :

Թեոկրիտես, որ այս քերքուածիս հեղինակն է, Սիկիլիայի Սիրակուսա քաղաքը ծնած է Քրիստոսէ առաջ չորրորդ դարուն վերջերը, կամ երրորդին սկիզբները : Իր ազգատոհմին հայրենիքը Կով կղզին էր : Մօրը անունն էր Փիլինիա, իսկ հօրը Սիմիքոս Պրաքսագորաս՝ որ բժշկութիւն կընէր : Ոմանք կըսեն քէ պգտիկութեան ատեն հայրը զինքը եզիպտոս դրկեր է որ բժշկութիւն սովորի. բայց Թեոկրիտես որ բանաստեղծութիւն շատ կըսիրէր, ամենէն անուանի բժիշկներուն տուած դասերէն վեր դրեր է Փիլետոս կովացւոյն խրատները, որ քերական էր, բանաստեղծ եւ Պտղոմէոս Փիլադելփոսին վարժապետը : Այն ժամանակէն այլ եւ այլմանք քերքուածներ շարադրեց, որոց մէջ Փիլադելփոսին վրայ գովեստ կը խօսի :

Անոնց մեկուն մէջ կըսէ. « Ազատ մարդու մը համար քան զամենայն բազաւորս լաւագոյն է Պտղոմէոս : Խելացի, սիրող Մուսայից, գորո-

վասիրտ, վերջի աստիճանի քաղցրաբարոյ, զինքը սիրողները եւ մանաւանդ զինքը ջսիրողները ճանչցող, միշտ այլոց ձեռնտու, ամենուն խնդիրքը կատարող՝ եթէ իր պատուոյն դեմ չեն : »

Իր բոլոր եօթնետասներորդ քերթուածը նոյն բազաւորին վրայ գովեստ է : Եւ սակայն իր վեշտասաներորդ քերթուածին մէջ, զոր Քրիստոսէ 273 կամ 270 տարի առաջ Սիկիլիա դարձած ատենը շինած է ի պատիւ կրտսերոյն Հերոնի, այնպիսի խօսքեր կան որ կարծես քէ Պտղոմէոսին առատաձեռնութեանը վրայ գոհ չէ :

Կրցաւ Հերոն բանաստեղծին սիրտը շահիլ, կամ քէ բանաստեղծը արքունեացմէ ձանձրանալով հեռացաւ, ու կրցաւ ազատօրէն իր միտքը բացատրել՝ ստոյգ չեմք գիտեր : Այս միայն յայտնի է, որ զուարճութեան համար Ասիա եւ Յունաստան ըրած քանի մը ճամբորդութիւններէն զատ՝ կենացը մնացած օրերը խաղաղութեամբ Սիկիլիոյ մէջ անցուց : Հոն իր քերթողական սքանչելի նկարագիրները շարագրեց, որ յետոյ Վիրգիլիոսին օրինակ եղան, եւ որոց գեղեցկութիւնն ու անուշութիւնը անցնող մը չեղաւ : Երբեմն Թեոկրիտէսն անուանեցին « Հոմերոս հովուերգակ քերթողութեան » : Եւ անոնք որ յունարէն գիտեն, Թեոկրիտէսին ոտանաւորները կարդալով կիմանան քէ այդ գրուցուածքին մէջ չափազանցութիւն չկայ :

Թարգմանեաց ի գաղղիականէ

Խ. Պ. ՕՏԵԱՆ

Աշակերտ Հայկազեան Վարժարանին
որ ի Փարիզ :

ԱԻՐԻՉԱՆ.

Աղքատ պարտիզպանի մը Վարդունի անունով աղջիկը հիւանդ պառկած էր. Տիգրանունին որ գեղի գզիրին աղջիկն էր, ամեն օր իրեն գաւաթ մը մսի ջուր կը բերէր, որովհետեւ խեղճ ուրիշ բան չէր կրնար ուտել :

Երբոր Վարդունին առողջացաւ, ըսաւ ինքն իրեն .

— Հիւանդութեանս ժամանակ իմ քրտնազուր ունեցաւ այն սիրելի աղջիկը. մսի ջուրը միշտ անձամբ կ'առնէր կը բերէր : Ո՛ւր էր քէ կարենայի իրեն մէկ մեծ ծառայութիւն մը ընել, կամ գէթ փոքրիկ զուարճութիւն մը պատճառել :

Օր մը իմացաւ որ Տիգրանունին տխրիզան ծա-

ղիկը շատ կը սիրէ, մայիս ամսոյն առաջին օրէն սկսեալ ամեն առաւօտ անտառը կ'երթար տխրիզան փնտռելու, որպէս զի իր բարերարին փունջ մը շինէ անկէց : Երկար ժամանակ փնտռելէն յետոյ անտառին խորը հինաւուրց կաղամախի մը քով առատ տխրիզան գտաւ. նստաւ գեղեցիկ փունջ մը շինեց, դալար տերեւներով պատեց, եւ ուրախութեամբ ճամբայ ելլելու որ կը պատրաստուէր, յանկարծ երկու աւազակի ձայն առաւ, որ մօտակայ բուփերուն մէջ պահուրտած՝ իրարու հետ կը խօսէին :

— Վերջապէս ժամանակն եկաւ, կըսէր անոնցմէ մէկը, որ եղբօրս բանտարկութեան վրէժը գզիրէն առնուիմ. հնա տանը բանալին, աղախինը դուրս ելլելու ժամանակ վրան մոռցեր էր :

— Շատ բարի, պատասխան տուաւ անոր ընկերը. այս իրիկուն կ'երթանք գզիրը, կ'ինն ու աղջիկը կը սպանենք, ստակներն ալ կ'առնենք կ'երթանք :

Վարդունին սարսափած՝ կամացուկ մը ելաւ փախաւ, տարաւ շինած փունջը Տիգրանունիոյ տուաւ ու չարագործաց խօսակցութիւնն անոր պատմեց : Իրիկունն դեմ գզիրը ծածուկ շատ մը զինեալ մարդ բերաւ տանը մէջ պահեց : Կես գիշեր ըլլալուն պէս՝ իրացընէ աւազակներն եկան, դուռը բացին. բայց երկուքն ալ մէկէն բռնուցան, իրենց յանցանքին համեմատ պատժուցան :

Այն ժամանակ գզիրն ըսաւ աղջկանը. — Սիրելի որդեակ, ըրած ողորմութեամբդ Աստուծոյ օրհնութիւնը մեր տանը վրայ իջաւ : Դուն խեղճ Վարդունին քիչ մը մսի ջրով առողջացուցիր, եւ անիկայ Աստուծոյ ողորմութեամբը ամենքիս ազատեց մահուրէն :

Մէք թըշուառին հաց զըլասցիս

Յորժամ ի քէն հայցիցէ.

Դուքէ վաղիս. նովիմք գերծցիս

Յանճկութենէ ինչ մեծէ :

Շէնքի մը գարդերը կամ կատարումը կրնայ ուշացուիլ, բայց տղայոց ուսմունքն ու կրթութիւնը չկրնար ուշացուիլ : Օր մը իրենց որդւոցը ինչ պատասխան պիտի տան այն ծնողք, որ անոնց անգին ժամանակը անհոգութեամբ կը քողուն որ պարապ կամ զուարճութեամբ ու զբօսանքով անցնի :